

Dialog cu morții – Dumitru Radu Popa, „La drum”

Prof. dr. Simona ANTOFI
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: Starting from the theory that it is possible to communicate with the dead, immediately after their passing-away, the writer builds up a fantastic narrative – again – about dictatorship and the terrible and dominant Romanian Political Police. Keywords – fantastic, dictatorship, reading gaps, parable, Romanian Political Police.

La drum este o bucată de proză scurtă din *Addendum*-ul volumului *Skenzemon!*, în care Dumitru Radu Popa imaginează, într-o atmosferă post-revoluționară de culise, macabră și fantastică, în același timp, ceea ce s-ar fi putut întâmpla (sau s-a întâmplat, atât de mare este contiguitatea cu realitatea propriu-zisă) după împușcarea cuplului Ceaușescu, sub stricta dirijare a unui Astrolog sub identitatea de față a căruia se camuflează artizanul detronării brutale a celor doi tirani și al așa-zisei revoluții din 1989.

Schița debutează *in medias res*, prezentându-se, fără menajamente, modul în care trupurile celor doi împușcați sunt transportate, cu o furgonetă, spre cimitir: „Hoiturile fuseseră puse cu grijă în doi saci mari de plastic, mați. Și afară era o noapte mată, umedă și rece, de-o consistență incertă, tocmai bine de învelit un cadavru. Apoi au fost urcate în spate; furgoneta, cu pereții și ușile de metal, era parcă și mai rece, și mai umedă decât afară...”. [1] Operațiunea este supravegheată îndeaproape de Astrolog, care preferă să stea în furgonetă, cu cadavrele, și nu în cabina șoferului, rememorând întâmplările recente și împrumutându-i naratorului, grație stilului indirect-liber, nu doar atitudinea net disprețuitoare față de dictatorul mort, ci și lexicul: „Bâlbâitul mic îi spusese puci, sau lovitură pucistă, cu acea stranie intuiție rezervată parcă într-adins spiritelor elementare, adică aproape inexistente”. [2] Simulacrul de revoluție este deconspirat de șoferul care, în naivitatea lui – dar cu orgoliul celui care se simte părtaș la marile taine – și fapte – ce decid mersul istoriei: „Care real, don Astro? Mneata parcă și începeți să credeți că există urâți din ăia... Uhuuuu!”. [3]

Parabolă dezinvoltă despre temuta Securitate, a cărei forță opresivă și anvergură decizională este concentrată, simbolic, în mâna Astrologului dar, în același timp, ridiculizată ca miză și ca strategie operațională de importanța majoră acordată dispunerii astrelor pe cer, *La drum* se structurează pe două

direcții semantice. Pe de o parte, cea expusă deja, conform căreia „tovarășii de drum” ai Astrologului, săraci cu duhul și, în felul lor, inocenți, sunt meniți dispariției: „O să vadă ei ce îi așteaptă, zâmbi rău Astrologul: unii dintre ei, e limpede, trebuiau să dispară; alții, după cum le-o fi pila, vor merge la pușcărie; în sfârșit, majoritatea vor fi trimiși la muncă”. [4] Pe de altă parte, schița dispune de interesante resurse ale fantasticului care, pornind de la o teorie asupra trecerii dincolo de lumea celor vii face cu puțință dialogul dintre Astrolog și cei doi împușcați, aflați în sacii lor: „Își aduse aminte vag că se apropia ora potrivită când, după Kehrpartner, hoiturile celor morți de moarte violentă ar începe să vorbească... Cam la șase ore după moartea fizică...”. [5]

Specularea indeciziei cititorului cu privire la transferul gândurilor neliniștite, negre, ale Astrologului (presupus) criminal, asupra dialogului cu cele două cadavre, sau la funcționarea teoriei în discuție, are o miză mai profundă. Dincolo de transcrierea unui cu totul alt scenariu al morții Ceaușeștilor, față de cel oficial, Astrologul se așteaptă ca, prin dialogul cu cei doi morți, să obțină certitudinea cu privire la acele *ultimae liniae* de dinainte de a trece dincolo. Titlul *La drum* are, în acest context, un dublu sens: al drumului către cimitir și al drumului către *dincolo*. Iar miza de adâncime a textului vizează chestiunea *dezastrului* întregii țări, nedus până la capăt de tiranul omorât, dar cu șanse reale să fie încheiat de noii stăpâni.

Vorbind mai întâi între ei, cei doi morți încearcă să-și lămurească circumstanțele deceselor proprii amintind, în trecere, de figuri care le-ar putea părea cunoscute celor care au trăit momentele imediat post-revoluționare, precum și ipoteze conspiraționiste de mare efect și impact, la vremea lor, mai ales de presă: „Pe mine de cifru nu m-au întrebat... După judecată, m-au ținut acolo, dar nu m-au întrebat... E drept, când mi-au legat mâinile, m-am cam speriat... dar pe urmă, mai ales că erau și ăia doi, plus cel cu barbă – erau toți de-ai noștri... de-aia credeam că se aranjează...” [6]

Auzind toate acestea, și după o zdruncinătură a mașinii care îl aruncă între cele două cadavre din saci, Astrologul se vede cauționat, sub semnul nălucirilor din mintea lui înfierbântată, de naratorul auctorial – „Kehrpartner, un farseur; nu avvusese grijă, pesemne, să adauge că toate acele *ultimae liniae* nu erau, până la urmă, decât elaborarea personală a celui care asculta. Un fel de aiureală, sau aiurare, a minții încordate a Astrologului.” [7] – iar scriitorul își recuză, și el, chiar dacă indirect, punctul de vedere cu privire la întreaga teatură ante și pos-revoluționară. Dincolo de moartea celor doi, de valabilitatea teoriei potrivit căreia morții vorbesc, rămâne atotputernicia *instituției* și abilitatea ei de a pune în scenă trădarea căreia îi cade victimă chiar trădătorul: „dar *instituția*, triumphiul negru cu vârful de atac în jos, supraviețuise cu acea candoare paricidă care face istoria atât de fascinantă. Nu era asta, în fond, triumful dezastrului? Piticul odios fusese doar un pion;

ce-i drept, de lungă durată, dar nu mai mult decât un pion. Ca și steaua roșie, de altfel..." [8]

În acest punct, incapabil să priceapă că a devenit el însuși agent în teren al *instituției*, chemat să instaureze *dezastrul* final, prin distrugerea articulării logico-semantice a discursurilor și prin pervertirea definitivă a (tuturor) sensurilor, Astrologul pune la cale planul riguros al dezlănțuirii haosului total. Și pentru că instituția nu doarme niciodată, Astrologul asistă, în vis, la prima mineriadă – etapă de început a instaurării haosului perfect algoritmat: „dar mai ales văzu turme, haite întregi de mineri invadând Bucureștiul, aclamați, înjurați, semănând deopotrivă confuzie și spaimă, o aiureală superbă; și, mai presus de toate, cele trei linii ale triunghiului negru, cu vârful de atac în jos, ezitante la început, apoi apropiindu-se tot mai ferm, închizându-se în cele din urmă, aproape perfect...”. [9]

Singurul care înțelesese, se pare, exact cum stau lucrurile, cine este regizorul adevărat al Istoriei, și care este miza acestei uriașe piese de teatru, cu actori manipulați sistematic, fără ca ei să știe, a fost, tocmai pentru aceasta, eliminat. Și, la final, vocea acestuia se aude, cu timbrul binecunoscut, din sacul său: „Și atunci, aieva ori nu, dintr-unul din saci se auzi limpede, fonfăită, răgușită, peltică, așa cum va fi fost, vocea binecunoscută: - Ce soluție? Nu mai e nici o soluție!”. [10]

Note

¹Dumitru Radu Popa, *La drum, în Skenzemon!*, Ed. Curtea veche, București, 2005., p. 362.

2.Idem, p. 363.

3.Ibidem.

4. Idem, p. 364.

5.Idem, p. 365.

6.Idem, p. 367.

7.Ibidem.

8. Idem, pp. 368 – 369.

9.Idem, p. 371.

10.Idem, p. 372.

Bibliografie

Cenac, Oana, *General aspects of current political terminology*, în *Lexic politic - discurs politic*, 2014, pp.124-130, ISBN:978-606-17-0633-4.

Ifrim, Nicoleta, *Memory and identity-focused narratives in Virgil Tănase's 'lived book'*, *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* (ISSN 1481-4374) <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/>, nr. 19.2 / June 2017, Purdue University Press, pp.1-10, accesibil la adresa

<http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol19/iss2/4/>, <https://doi.org/10.7771/1481-4374.2942>

Milea, Doinița, *Intertextual as a pretext for the operation fictional text*, în volumul *Manifestări ale creativității limbajului uman*, 2014, pp.20-26, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, ISBN 978-606-17-0623-5.

Pîrvan-Jenaru, Dana, *Existența ca amnezie sau neînțelegere*, în „România literară”, nr, 28/2008, [http://www.romlit.ro/existena ca amnezie sau nenelegere](http://www.romlit.ro/existena-ca-amnezie-sau-nenelegere), accesat la 1.10.2017

Pîrvan-Jenaru, Dana, *Un incomod agreabil*, în „România literară”, nr, 9/2008., http://www.romlit.ro/un_incomod_agreabil, accesat la 1.10.2017.

Popa, Dumitru Radu, *Noiembrie ca un cuțit în spate*, în *Skenzemon!*, Ed. Curtea veche, București, 2005.